

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ВИВЧЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ПОШИРЕННЯ ХВОРОБ ВІД ПТАХІВ ДО ЛЮДИНИ У СУЧАСНИЙ ПЕРІОД ЖИТТЯ

Тарасенко В.А.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Кожного дня у своєму житті людина практично постійно контактує з тваринами, зокрема птахами, – які є переносниками різних хвороб та інфекцій. Це можуть бути як і свійські так і дикі птахи. До основних таких захворювань можна віднести: орнітоз – зооозної інфекції, що характеризується наявністю природних та вторинних антропоургічних (створених людиною) вогнищ. Птахи є складовою ланкою ланцюга у поширенні грипу А(Н5N1). Дикі та синантропні птахи можуть також відігравати певну роль у поширенні таких захворювань як вібріоз, псевдомоноз, гельмінтозних паразитів (*Syngamus trachea* та *Thominx contorta*). Також доведено, що птахи можуть переносити деякі віруси родини Коронавірусів, що актуальне в наш час.

Ймовірними носіями інфекцій насамперед є домашня птиця та тварини (кури, качки, гуси, коти та собаки), дикі птахи, перш за все синантропи – горобці (хатній *Passer domesticus* L. та польовий *P. montanus* L.), голуб сизий (*Columba livia*). Особливу категорію в наших широтах складають деякі кочові види птахів: галка (*Corvus monedula* L.) грак (*Corvus frugilegus* L.), ворона сіра (*Corvus cornix* L.), що концентруються взимку в містах та селах у великих кількостях, створюючи загрозу для здоров'я їх мешканців.

Серед механізмів(шляхів) передачі інфекцій виділяють: фекально-оральний, трансмісивний(кров`яний), повітряно-крапельний, контактний, вертикальний, артифіціальний, гемокотактний.

Наприклад збудником орнітозу є облигатний (не здатний жити за межами носія) внутрішньоклітинний мікроорганізм *Chlamydophila psittaci*, що належить до роду *Bedsonia*, родини *Chlamydiaceae*[2]. Джерелом збудника в природних умовах є близько 170 видів птахів, у яких ця інфекція, як правило, перебігає без проявів, але в несприятливих умовах захворювання може розвиватися. Вони виділяють збудника з фекаліями і слизом носових ходів[1].

Передається ця інфекція повітряно-крапельним шляхом. Через верхні дихальні шляхи збудник проникає в епітелій дрібних бронхів, а потім в тканину легенів, де розмножується і накопичується. Потрапивши в кров розноситься по всьому організму, осідаючи в печінці, селезінці, серцевому м'язі нервовій системі, де, зберігаючись, може викликати знов прояви хвороби. У легенях виявляються ділянки ураження дихальних альвеол і сполучної тканини, що при поєднанні з гнійними ускладненнями проявляється пневмонією (запаленням легенів) і може навіть спричинити смерть[1].

Крім того, у зграйних птахів антропогенних біотопів виявлено підвищену кількість гельмінтних захворювань, яка може становити до 63% заражених птахів 8 видами гельмінтів, два з яких: *Syngamus trachea* та *Thominx contorta* можуть паразитувати у домашніх тварин. Причому найбільший відсоток гельмінтних захворювань зустрічається в теплі пори року.

Грип пташий (Avian influenza, bird flu) — різновид грипу, що уражає птахів (особливо сприйнятливі кури та індички), а також деякі види

савців. Її спричинюють 15 субтипів вірусу грипу типу А. Хворобу птахів можуть спричинити 15 підтипів вірусу грипу[3]. Віруси пташиного грипу можуть інфікувати інші види тварин, а також людей.

Люди заражаються пташиним грипом при тісному контакті з хворими домашньою птицею під час нагляду за ними, забою і обробки. Природним резервуаром вірусу пташиного грипу і причиною заносу інфекції у домашні господарства є мігруючі водоплавні птахи — найчастіше дикі качки. Хвороба у домашньої птиці перебігає дуже швидко. Буквально за 1-2 дні з моменту захворювання вона помирає. Зараження у птахів відбувається респіраторним та фекальним шляхом або через шлунково-кишковий тракт.

Щодо коронавірусу в птахів, на сьогодні вивчено і досліджено Коронавірус буюльбюля (Vulbul-CoV HKU11) — дельтакоронавірус пташиного походження, позитивно спрямований одноланцюговий РНК-вірус. Коронавірус HKU11 був виявлений у китайського буюльбюля (*Psittacus sinensis*), птаха родини буюльбюлевих, при дослідженні померлих диких птахів. Вірус спричиняє у *Psittacus sinensis* гостру респіраторну вірусну інфекцію. Також коронавірус знайли у горобця HKU17 дельтакоронавірус (у померлих птахів) та у курки IBV гаммакоронавірус з симптомами ГРЗ[4]. При цьому фахівці-вірусологи вважають, що зараження людини коронавірусом від перелітних і міських птахів, в тому числі голубів, неможливе, проте це остаточно не досліджено, адже вірус досі продовжує мутувати.

Отже, як можна побачити, більшість механізмів(шляхів) передачі інфекцій можуть спричинити захворювання у людини. Найбільш ймовірними є контактний, повітряно-капельний, фекально-оральний типи. У сучасний період життя необхідно детальніше вивчати ці механізми поширення інфекцій, тому що, щороку з`являються нові штами вірусів які дуже небезпечні для здоров`я як людей та і тварин. Якщо це зробити , зменшиться ризик передачі захворювань і відповідно кількість захворілих на певну хворобу. Також для зниження спалахів заражень необхідно проводити моніторинг сезонних міграцій птахів, здійснювати періодичний відлов особин різних видів з метою перевірки на наявність збудників, проводити інформування населення про можливі шляхи зараження та основні симптоми.

Література

1. Попельнюх В. В. Шляхи та ймовірність захворювання на орнітоз у Полтаві / В. В. Попельнюх, В. С. Дупак // Здоров'я людини: теоретичні, практичні та методичні аспекти. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції / За загальною редакцією проф. М.В. Гриньової. – Полтава: Аст-рая, 2015. – С. 103-104.
2. Наказ Державного департаменту ветеринарної медицини 03.02.2004 N 10.«Щодо затвердження інструкцій про заходи з профілактики та ліквідації захворювання птиці на орнітоз та віспу».
3. Борисов Л.Б. Медицинская микробиология, вирусология, иммунология. «Медицинское информационное агентство». — М., 2005.
4. Новый коронавірус: структура геному, реплікація та патогенез | «Клінічна імунологія. Алергологія. Інфектологія». kiai.com.ua.